

Domonkos László

Kapitán Tuskes

A városháza előtt tereltek föl a kocsikra. Később átraktak a zárt nagy rabszállítóba, a Gulagot megjártaktól aztán hallottam, hogy ezeket fekete varjúknak hívták. Bennük zötykölődünk órák hosszat, végig valamerre a Nagyalföldön, az aprócska rácsos ablakokon csak a kopár lapos, bánatosan örök-őszi tájat lehetett látni, fogalmunk sem volt, merre járunk. Egyszer hirtelen megálltunk, a ruszki katonák csak némán intettek, hogy lefelé. Kihalt, néptelen síkság nyúlt mindenfelé a semmibe. Sorba állítottak az út mentén, egyesével, a tiszt kezében a pisztolya, körülötte a katonák a dobtáras PPS-ekkel. Sejtettem volna, hogy ez következik. Csak anyám járt eszembe, otthon, Alsóvároson a Martonosi utcában, ugyan hogy a fenébe fogja szegény megtudni, hol vagyok elkaparva?

A tiszt váratlanul mondott valamit, ösztönösen hátranéztünk, láttuk, hogy félreérthetetlen mozdulatot tesz a kezével a slicce felé. Mintha a lélegzet kiszakadt volna a mellkasomból. Pössentő. Nem néztünk egymásra. Végeztük a dolgunkat, nagyokat lélegezve.

A városban tucatszám zsúfoltak be bennünket a cellákba, levegőtlen volt és irtózatosan bűdös, de csodálatosképpen mindenkinek jutott hely a priccseken, igaz, majdnem mindig akadt, aki álldogált vagy járkálni próbált. Vegyes társaság voltunk persze, idősebb forradalmi bizottsági vezetők meg tagok, velem nagyjából egyko-

rú harminc körüli vagy még fiatalabb lelkes aktívkodók – a nálunk legfőljebb csak pár évvel idősebb, magas, jóvágású, láthatólag gondosan kiválogatott legényekből álló pilóták külön kasztot, különálló csoportot alkottak. A szolnoki bázison szolgáltak, kötelekben fölszálltak és bombázták a keletről Budapest felé haladó szovjet menetoszlopokat. Szótlanok voltak, kicsit nagyképűnek látszók. Valami furcsa hanyag nemtörődomséggel viselték az egész helyzetet, szokatlan, szinte világfiás-arisztokratikus flegmát mutatva mindennek és mindenkinek. Jóformán csak egymással álltak szóba, de nem túl sokat haverkodtak: mintha valahonnan egy másik bolygóról, nem is ebből a világból csöppentek volna közénk.

Az oroszok időről időre ránk nyitották az ajtót, és katonásan ordítva név szerint szólították kihallgatásra az éppen sorra kerülőt. Azután minden folytatódott úgy, mint azelőtt, csendesen folydogálva. Megint nyílt az ajtó és felhangzott az üvöltés: „Tuskes!” A pillanatnyi dermedt csendben azonnal feltűnt a szokatlan, addig soha nem tapasztalt mozdulatlanság. Merthogy sehonnan senki nem kezdett fölkászálódni, mormogni valamit, vagy legalább inteni, jelezve, hogy itt vagyok, mehetünk – mintha semmi sem történt volna. A katona kifejezéstelen bambasággal meredt ránk, és újra elordította magát, egy fokkal hangosabban: „Tuskes!!” Semmi. A harmadik, min-

den korábbi felülmúló üvöltés után az orosz öles léptekkel elsietett, és egy perc múlva már vagy négyen tülekedtek be az ajtón, látni-hallani lehetett, hogy odakünn is tömegelnek még egy páran. „Tuskes!! Ggye Tuskes?!”

Mi többé-kevésbé változatlan mozdulatlanságban ültünk-álltunk, a pilóták közül az egyik egy sziesztázó délszaki dzsigoló pózában elnyúlva feküdt a priccsen, rá se bagózva az ordibálós felhajtásra. Még csak föl sem emelte fejét a mind idegesítőbb, immáron többszólamú és már-már elviselhetetlen hangerejű, sok jobtvojmattal és hasonló kiszólással fűszerezett barbár „Tuskes!!!”-kórusra. Végül egy másik pilóta halkán odavetette neki: „ugyan ne hülyéskedj, eredj”. A

legközelebb álló orosz vércseként vetette rájuk magát: „Tü, tü Tuskes??!!?” mutatott a fekvő fiatalemberre. Az félkőnyékre emelkedett, mint egy lakomához készülő római, másik kezét figyelmeztetőleg fölemelve mondta: „kapitán Tuskes!”

Az internacionális rendfokozat-szó elhangzása után a katonai nevelés cáfolhatatlan, gyönyörű bizonyítékaként az orosz reflexszerű automatizmussal vigyázzba vágta magát, szalutált és hangosan ismételte: „da, kapitán Tuskes!”

„Na, az más” – mondta elégedetten a pilóta, komótosan felült, gondos aprólékossággal összeszedegette a holmiját és tempósan kisétált a katonákkal a cellából.

Gyilkos-tó